

Nr 106.

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1926 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag rörande avsättning till statsverkets fond av rusedrycksmedel m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I den till riksdagen den 7 januari 1926 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1926—1927 har Kungl. Maj:t, under rubrik Utgifter för kapitalökning med åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *ej mindre* antaga i statsrådsprotokollet angivet förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusedrycksmedel; *än även* för avsättning till statsverkets fond av rusedrycksmedel för budgetåret 1926—1927 anvisa *dels* enligt 1 § i förordningen angående statsverkets fond av rusedrycksmedel ett belopp av 4,000,000 kronor, *dels ock* såsom överskott å statsverkets fond av rusedrycksmedel ett förslagsanslag av 2,700,000 kronor.

Förenämnda förslag till förordning är av följande lydelse:

»Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusedrycksmedel.

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusedrycksmedel skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

1 mom. Av statsverkets behållna inkomster av brännvinstillverknings-skatt, rusedrycksförsäljningsmedel, omsättnings- och utskänknings-skatt å spritdrycker, maltskatt samt statsverket tillkommande andel i aktiebolaget

Vin- och spritcentralens vinst skall för varje statsregleringsår till en särskild fond avsättas ett belopp av 4,000,000 kronor.

2 mom. Under ett vart av nedan angivna statsregleringsår skall för statsskuldens amortering användas den del av de i 1 mom. omnämnda inkomster, som efter den i samma mom. stadgade avsättning må överstiga följande belopp, nämligen:

för statsregleringsåret	1926—1927	kronor	85,000,000
»	»	1927—1928	»	83,000,000
»	»	1928—1929	»	81,000,000
»	»	1929—1930	»	79,000,000
»	»	1930—1931	»	77,000,000
»	»	1931—1932	»	75,000,000.

2 §.

Fonden, som benämnes statsverkets fond av rusdrycksmedel, är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1926 och gäller till och med den 30 juni 1932.»

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen motionsvis gjorda framställningar, nämligen

dels två likalydande motioner väckta, den ena inom första kammaren, nr 183, av herr *J. Bergman* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 238, av herr *S. Bengtsson* i Norup m. fl., däri hemställt, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag under »Utgifter för kapitalökning» 2. »Avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel» med den ändring, att § 2 i förslaget till förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel erhåller följande lydelse:

2 §.

Fonden, som benämnes statsverkets fond av rusdrycksmedel, är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling, varjämte bidrag ur fonden kunna lämnas för åtgärder till nykterhetens främjande.

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 184, av herr *J. Bergman* m. fl. och den andra nr 237 inom andra kammaren av herr *S. Bengtsson* i Norup, däri — under framhållande att den inledande bestämmelsen till den föreslagna förordningen borde givas följande innehåll, nämligen »Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skola, för tiden till och med den 30 juni 1932, erhålla följande ändrade lydelse»: o. s. v., — hemställt, att riksdagen måtte, vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag i ämnet beakta sålunda angivna synpunkt;

dels ock en av herr *E. Lithander* väckt motion, nr 260, däri hemställt, att riksdagen med ändring av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel ville besluta, att någon kapitalavsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel icke vidare skall äga rum.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Under de senaste åren har vid upprepade tillfällen fråga väckts om ändrade grunder för dispositionen av statsverkets inkomster av rusdrycksmedel. Närmaste anledningen härtill har, såsom departementschefen framhållit, varit de under krigsåren uppkomna missförhållandena med avseende å avsättningarna till rusdrycksmedelsfonden. Intet av de skilda förslag, som i detta avseende såväl från Kungl. Maj:ts sida som under riksdagsbehandlingen framkommit, har dock vunnit riksdagens bifall.

I årets statsverksproposition föreslås nu, att under budgetåret 1926—1927 och följande statsregleringsperioder fram till 1931—1932 avsättningarna till rusdrycksmedelsfonden måtte bestämmas till 4 miljoner kronor. I syfte att åstadkomma en successiv nedskrivning av statsverkets beroende av rusdrycksmedel skulle vidare — med utgångspunkt från att hit hörande inkomster för nästa budgetår skulle uppgå till 91 miljoner kronor — de belopp, som för statsregleringsändamål högst må tagas i anspråk, begränsas, för 1926—1927 till 85 miljoner kronor, för 1927—1928 till 83 miljoner kronor o. s. v., så att sagda belopp budgetåret 1931—1932 kommer att uppgå till 75 miljoner kronor. Ytterligare överskott är avsett att användas för att åstadkomma en ökad avbetalning av statsskulden och tillföras fonden för statsskuldens amortering. Sedan för 1926—1927 av beräknade avsättningsinkomster å 91 miljoner kronor 4 miljoner kronor avsatts till rusdrycksmedelsfonden, skulle alltså fonden för statsskuldens amortering tillföras 2 miljoner kronor, medan återstående 85 miljoner komme budgeten till godo.

Såvitt utskottet kan finna, måste den till grund för detta förslag ligande tanken, nämligen att efter hand minska de belopp, som må tillföras budgeten av rusdrycksmedel samtidigt med att dock viss del av dessa inkomster avsättas för statsskuldens amortering, i stort sett anses

*Utskottets
yttrande.*

utgöra en lyckligt funnen lösning av de föreliggande svårigheterna att å ena sidan kunna tillmötesgå kraven på en successiv minskning av budgetens beroende av rusdrycksmedel och å andra sidan begränsa de årliga avsättningarna till rusdrycksmedelsfonden.

Om alltså utskottet anser sig böra tillstyrka, att de belopp, som av ifrågavarande inkomsttitlar, nämligen brännvinstillverkningsskatt, rusdrycksförsäljningsmedel m. m. tagas i anspråk för budgetändamål, successivt minskas på sätt i propositionen angives, nämligen från 85 miljoner kronor under 1926—1927 till 75 miljoner kronor under 1931—1932, kan dock utskottet icke helt ansluta sig till departementschefens förslag, i vad detta avser bestämmandet av den utsträckning, i vilken avsättningen till rusdrycksmedelsfonden under den närmaste tiden bör äga rum.

I betraktande av de betydande kapitalbelopp, cirka 77 miljoner kronor, vartill fondens tillgångar redan uppgå, och i all synnerhet om, såsom av departementschefen förutsattes, fonden hädanefter skulle få användas allenast för nykterhetsändamål och icke såsom hittills kunna disponeras för allmänna sociala uppgifter, måste utskottet finna avsättningarna till rusdrycksmedelsfonden kunna, utan åsidosättande av det med fonden avsedda allmänna syftet, begränsas under det av Kungl. Maj:t föreslagna årsbeloppet av 4,000,000 kronor.

Vid frågans bedömande bör uppmärksammas, att rusdrycksmedelsfonden även tillväxer på grund av att influtna räntor läggas till fonden. För nästa budgetår beräknas dessa räntebelopp av departementschefen till 2.7 miljoner kronor. Läggas härtil den i propositionen föreslagna avsättningen å 4 miljoner kronor, skulle fonden för nästa budgetår ökas med 6.7 miljoner kronor och för de följande åren på grund av räntornas stegring med efter hand växande belopp. Alltjämt råder dock ovisshet om det totalbelopp, till vilket fonden behöver hava vuxit för att fylla sitt ändamål. Det synes därför, att en annan utväg till beräkning av de årliga kapitalavsättningarnas storlek skulle vara mera rationell, nämligen att man fixerar, icke själva de årliga avsättningarnas belopp, utan den årliga tillväxt i fondens totalbelopp, som man skulle anse vara tillräcklig. Fastställes denna årliga tillväxt till exempelvis 5 miljoner kronor, så skulle, med utgångspunkt från att fondens storlek vid utgången av budgetåret 1926—1927 enligt statskontorets beräkningar uppgår till cirka 77 miljoner kronor, fonden vid 5:te budgetårets slut överstiga 102 miljoner kronor. För budgetåret 1926—1927 skulle den behöfliga kapitalavsättningen uppgå till 5: 2.7 eller 2.3 miljoner och för det sista av departementschefen åsyftade budgetåret på grund av ränteinkomsternas ständiga ökning hava nedgått till cirka 1 miljon kronor. Till ytterligare belysning av fondens tillväxt vid genomförande av ett dylikt system må nämnas, att fonden vid 10:e budgetårets slut skulle hava vuxit med 50 miljoner kronor eller till mer än 127 miljoner. Vid denna tidpunkt hava fondens ränteinkomster,

även under förutsättning av en så jämförelsevis låg räntesats som 4 procent, vuxit till cirka 5 miljoner kronor, varefter de årliga kapitalavsättningarna bliva obehövlige och fonden sedermera tillväxer med ränta på ränta. Efter ytterligare 10 år skulle på detta sätt fonden hava stigit till cirka 187 miljoner, alltså med mera än 5 miljoner årligen.

Utskottet vill tillstyrka, att avsättningarna till rusdrycksmedelsfonden under här avsedda tidsperiod verkställas efter nu angivna beräkningsgrund, vilket innebär, att fonden av vederbörande avsättningsinkomster årligen tillföres så stort belopp, att detta jämte till fonden inflytande, ej på annat sätt disponerade ränteinkomster uppgår till 5 miljoner kronor.

I stället för i statsverkspropositionen föreslagna belopp av 4 miljoner kronor skulle alltså för nästkommande budgetår behöva av rusdrycksinkomsterna till fonden avsättas — förutom beräknad ränteavkastning 2.7 miljoner kronor — 2.3 miljoner kronor, vadan således det belopp, som av nämnda inkomster skulle tillföras fonden för statsskuldens amortering, komme att ökas från den av departementschefen angivna summan av 2 miljoner kronor till 3.7 miljoner kronor.

Av vad utskottet sålunda anfört framgår, att utskottet icke kunnat biträda den av herr Lithander i ämnet väckta motionen, vilken går ut på att all kapitalavsättningen till fonden hädanefter skulle upphöra.

På sätt motionsvis påyrkats, anser sig utskottet däremot böra tillstyrka, att i 2 § av författningsförslaget sådan ändring vidtages, att bidrag ur rusdrycksmedelsfonden må kunna lämnas för åtgärder till nykterhetens främjande. I enlighet med vad som likaledes i väckta motioner hemställts, torde uti ingressen till författningen böra angivas, att de beslutade författningsändringarna allenast äro av provisorisk natur och begränsade att avse tiden till och med den 30 juni 1932.

Under erinran slutligen att vid bifall till förevarande förslag den av departementschefen förutsatta avsättningen till fonden för statsskuldens amortering kommer att ökas från 2,000,000 kronor till 3,700,000 kronor, varom utskottet i annat sammanhang avgiver förslag, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med bifall till de av herr Bergman m. fl. samt herr Bengtson i Norup m. fl. i ämnet väckta motionerna I: 183 och II: 238 ävensom de av samma motionärer väckta motionerna I: 184 och II: 237 samt med avslag å herr Lithanders motion II: 260 må

I) antaga bifogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel (Bil. A);

II) för avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel för budgetåret 1926—1927 anvisa

a) enligt 1 § i förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel i dess sålunda angivna förändrade lydelse ett förslagsanslag av 2,300,000 kronor;

b) såsom överskott å statsverkets fond av rusdrycksmedel ett förslagsanslag av 2,700,000 kronor.

Stockholm den 30 april 1926.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, J. L. Widell, J. Nilsson i Malmö, O. Bergqvist, E. J. G. Rosén, J. G. Waller, J. Jeansson, G. Kobb, A. R. Rooth och Alexander Nilsson.

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, K. V. Rydén, A. Wiklund, C. R. Jansson i Falun, S. Bengtsson i Norup, O. Olsson i Kullenbergstorp, B. F. son Holmgren, S. J. Karlsson i Nynäshamn, E. G. Eriksson i Stockholm, O. E. F. Järte och K. S. V. Ward.

Reservation

av herr O. Olsson i Kullenbergstorp, vilken beträffande 2 § i den föreslagna kungörelsen ansett, att utskottet bort, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i denna del, hemställa om följande lydelse av paragrafen:

»2 §.

Fonden, som benämnas statsverkets fond av rusdrycksmedel, är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling.»

Bil. A.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Häri genom förordnas, att 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skola, för tiden till och med den 30 juni 1932, erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

1 mom. Av statsverkets behållna inkomster av brännvinstillverkningskatt, rusdrycksförsäljningsmedel, omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, maltskatt samt statsverket tillkommande medel i aktiebolaget Vin- och spritcentralens vinst skall för varje statsregleringsår till en särskild fond avsättas så stort belopp, att detta, jämte till fonden för samma tid enligt 4 § lagd ränteavkastning, uppgår till 5,000,000 kronor.

2 mom. Under (se statsverkspropositionen) — — — — —
nämligen — — — — — 75,000,000.

2 §.

Fonden, som benämnes statsverkets fond av rusdrycksmedel, är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling, varjämte bidrag ur fonden kunna lämnas för åtgärder till nykterhetens främjande.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1926.
